

الدَّرْسُ الرَّابِعُ عَشَرَ

الصِّفَةُ وَالمَوْصُوفُ

گلِ گلدان

گلِ سرخ

- کلمه سرخ چه مفهومی را برای گل دربر دارد؟
○ کلمه گلدان چه مفهومی را برای گل دربر دارد؟
○ آیا می‌توان سرخ بودن را از گل جدا کرد؟
○ آیا می‌توان گلدان را از گل جدا کرد؟

بین کدام یک از ترکیب‌ها از جهت معنی رابطه و پیوندی قوی وجود دارد؟

در ترکیب‌های زیر چگونه؟

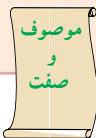
کتابِ خوب - کتابِ کتابخانه

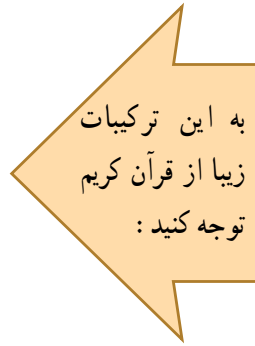
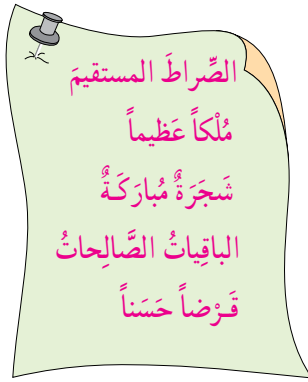
بین کدام یک پیوندی محکم وجود دارد؟

○ با کلمات داده شده جای خالی را کامل کنید.

در زبان فارسی

به دو جزء ترکیباتی مانند گل سرخ، کتاب مفید که با یک دیگر پیوندی قوی دارند و یکی دیگری را توصیف می‌کند ..... گفته می‌شود.
و به دو جزء ترکیباتی مانند گل گلدان، کتاب کتابخانه که فقط به یک دیگر نسبت داده شده و به هم اضافه شده‌اند ..... گفته می‌شود.

همان طور که :

در زبان فارسی بین موصوف و صفت از جهت معنی ارتباط محکمی وجود دارد.

در زبان عربی علاوه بر ارتباط معنایی از جهت ظاهر نیز ارتباط و هماهنگی دقیقی بین آن‌ها وجود دارد.

این هماهنگی و تبعیت صفت از موصوف در چهار مورد است :

۱	عدد	مفرد	هذا كتابٌ ...	(مُفِيدٌ - مفيدان - مفيداتٌ)
		مثنی	في المدرسة شجرتانِ ...	(جَمِيلَةٌ - جميلتان - جميلات)
		جمع	جاء المؤمنونَ ...	(الصالحُ - الصالحانِ - الصالحونَ)
۲	جنس	مذكر	حَضَرَ الطالِبُ ...	(الناجِحُ - الناجِحَةُ)
		مؤنث	نَجَحَتِ الطالِبَةُ ...	(العالمُ - العالمَةُ)
۳	معرفه و نکره بودن	معرفه	قرأت الحكايةَ ...	(لَطِيفَةٌ - اللطيفةُ)
		نکره	عندي مجلةٌ ...	(أَدِيبَةٌ - الأديبةُ)
۴	اعراب	مرفوع	لنا مدرسةٌ ...	(كَبِيرَةٌ - كبيرةٌ - كبيرةٌ)
		منصوب	رأيتُ الفلاحينَ ...	(المجدونَ - المُجَدِّينَ)
		مجرور	سَلَّمْتُ على طيبٍ ...	(مَشْفِقٌ - مشفقٍ - مشفقاً)

آیا می‌توانید اسم اشاره مناسب را پیدا کنید؟!

... المدارس (تلكَ - أولئك)

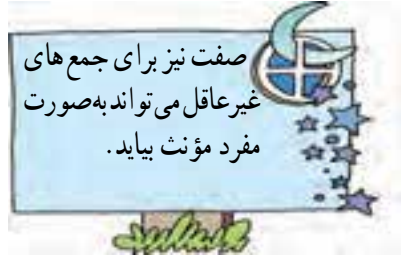
... الأشجار (هؤلاءِ - هذه)

برای جمع‌های غیر عاقل اسم اشاره به چه صورتی می‌آید؟ جمع مذکر ○ مفرد مؤنث ○

بنابراین

با جمع های غیر عاقل معمولاً مانند مفرد مؤنث عمل می شود.

الکُتُب ..... (النافع - النافعة)
الآیات ..... (الشريفة - الشريف)
أعمالٌ ..... (حَسَنٌ - حَسَنَةٌ)

به چه اسمی نکره گفته می شود؟

آیا اسم نکره را به خاطر می آورید؟

کدام یک از اسم ها برای ما ناشناخته است و نیاز به توضیح دارد؟

اسم نکره

اسم معرفه

اسم نکره را در این عبارات پیدا کنید

رَأَيْتُ قَاضِيًا يَحْكُمُ بِالْعَدْلِ
وَعَدَّ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ
تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
في المدرسة شجرة أوراقها خضراء

چه توضیحی برای اسم های نکره آمده است؟

بدانیم!

گاهی بعد از اسم های نکره جمله ای می آید و آن اسم نکره را توضیح داده و توصیف می کند. به چنین جملاتی «جمله وصفیه» گفته می شود. به این مثال ها نیز توجه کنید:

- ۱- قَرَأْتُ آيَةً أَثَّرَتْ فِي قَلْبِي.
- ۲- الْمُؤْمِنُ إِنْسَانٌ يُحِبُّ الْخَيْرَ.

حديثُ المسجد

أَنَا الْمَكَانُ الطَّاهِرُ
أَنَا الَّذِي تَعْلُو عَلَى أَكْتَفَيْ الْمَنَائِرِ
وَإِنِّي مَدْرَسَةُ الرَّسُولِ وَالصَّحَابَةِ
فَكُنْتُ رَمَزَ الْفِكْرِ وَالْإِيمَانِ وَالصَّلَابَةِ
وَ كُنْتُ مَهْدًا لِلْجِهَادِ الْحَقِّ وَالشَّهَادَةِ
وَ مَوْطِنًا لِلنُّورِ وَالْعِبَادَةِ.

***

يَعْمُرُنِي الشُّعَاعُ وَالخُشُوعُ
وَ فِي رِحَابِي يُورِقُ الشُّجُودُ وَالرُّكُوعُ

***

يَا أَيُّهَا الْأَجِبَةُ الصَّغَارُ وَالْكِبَارُ
هَيَّا إِلَى الْمَسْجِدِ فَالْمَسْجِدُ فِي أَنْتِظَارِ

النَّعَامَةُ

النَّعَامَةُ طَائِرٌ كَبِيرٌ مِنْ أَصْحَمِ الطُّيُورِ . هِيَ تَجْمَعُ بَيْنَ صِفَاتِ الْجَمَلِ وَالطَّيْرِ . لَهَا جَنَاحَانِ
كَبِيرَانِ وَعُنُقٌ طَوِيلٌ وَ مِنْقَارٌ عَرِيضٌ . وَالنَّعَامَةُ حَيَوَانٌ يُضْرَبُ بِهِ الْمَثَلُ فِي الْجُبْنِ فَإِنَّهَا تُدْخَلُ
رَأْسَهَا تَحْتَ الرَّمَالِ عِنْدَمَا تَشْعُرُ بِالْخَوْفِ وَ جَاءَ فِي الْأَمْثَالِ : «أَسَدٌ عَلَيَّ وَ فِي الْحُرُوبِ نَعَامَةٌ»!

أَجِبْ عَنِ الْأَسْئَلَةِ التَّالِيَةِ :

١- ما هو مقصود الشاعر من مدرسة الرسول (ص)؟

٢- كَيْفَ يَدْعُونَا الشَّاعِرُ إِلَى الْمَسْجِدِ؟

٣- ما هو الحيوان الذي يُشَبِّهه الْجَمَلُ وَالطَّيْرُ؟

٤- ما تَعْمَلُ النَّعَامَةُ عِنْدَمَا تَشْعُرُ بِالْخَوْفِ؟

التمرين الأول

صِلْ بَيْنَ الصِّفَةِ وَالْمَوْصُوفِ الْمُنَاسِبِ :

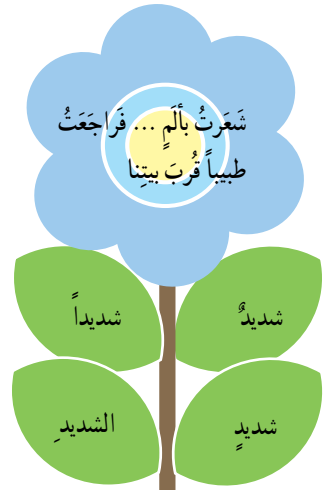
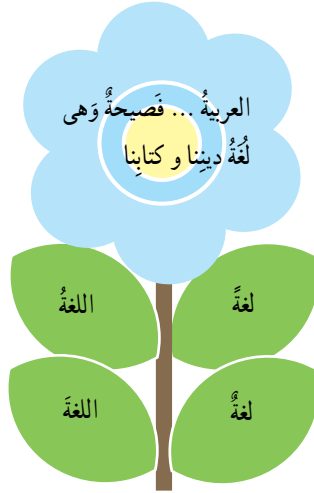
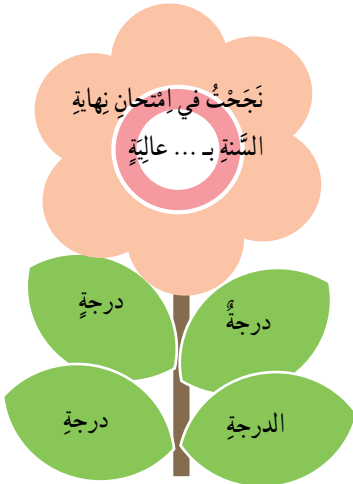
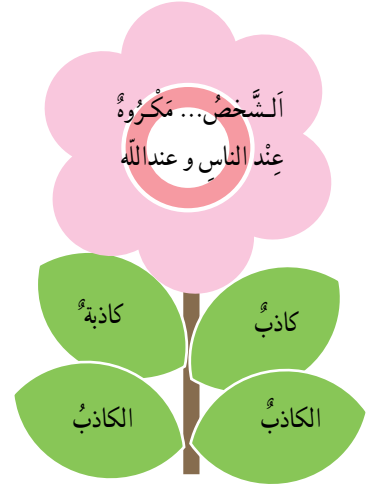
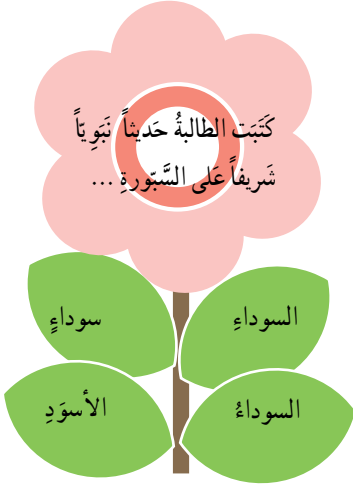
ب	الف
عَادِلَانِ	الْحَدَائِقُ
الزَّرْقَاءُ	قَاضِيَانِ
غَنِيَّةٌ	النَّهْرُ
الْجَمِيلَةُ	أَخْوَيْنِ
الْجَارِي	السَّمَاءُ
مَخْلَصِينَ	مَكْتَبَاتُ

التمرين الثاني

املأ الفراغ في الجدول :

إعرابها	نوع الصفة	الصفة	الجملة
			القَنَاعَةُ كَثْرًا لَا يَنْقَدُ.
			إِنِّي أُحِبُّ إِخْوَانِي الْمُجِدِّينَ.
			قَرَأْتُ كِتَابًا رَائِعًا.
			لَحْظَةً الْإِتِّصَارِ لِحْظَةً نَسْتَهْرَهَا.

امثل الفراغ في كل مجموعة بالكلمة المناسبة :

التدريب الرابع

عين الصفة والموصوف في الجمل التالية :

- ١- أفضل الناس مؤمنٌ يجاهدُ في سبيل الله بنفسه و ماله .
- ٢- القرآنُ هو التورُّ المبينُ والذكرُ الحكيمُ والصراطُ المستقيمُ .
- ٣- الطمَعُ الشَّدِيدُ يُوقِعُ الإنسانَ في المَهَالِكِ .
- ٤- إِنَّ الإِيثَارَ صِفَةٌ إنْسَانِيَّةٌ يَتَخَلَّقُ بِهَا الْمُؤْمِنُ .

التدريب الخامس

للإعراب والتحليل الصَّرْفِي :

﴿ نَفَّصَ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴾

– جمله وصفیه عربی بدون اینکه قبل از آن موصول (الَّذِي، الَّتِي و...) بیاید، معنای آن را دارا می‌باشد. لذا در ترجمه فارسی معمولاً با کلمه «که» (موصول، صفت‌ساز) به کار می‌رود:

رَأَيْتُ تِلْمِيزَةً تَقْرَأُ دَرْسَهَا : دانش آموزی را دیدم که درسش را می‌خواند.

للترجمة

- ۱- لي أصدقاء يُذَكِّرُونَنِي بِطَاعَةِ اللَّهِ.
- ۲- جَلَسْتُ تَحْتَ شَجَرَةٍ تُعَرِّدُ طُيُورَهَا.

إقرأ هذه العبارة ثم تَرجم إلى الفارسیّة بعبارة مألوفة :

* ثَمَرَةُ التَّفْرِيطِ النَّدَامَةُ وَ ثَمَرَةُ الْحَزْمِ السَّلَامَةُ.

الحَزْمُ : دوراندیشی، احتیاط

۱- ترجمه مناسب هر آیه را مشخص کنید و آن را با علامت (x) مشخص کنید.

(الف) ﴿ فَأَلْفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا ﴾ (آل عمران/ ۱۰۳)

و او دل هایتان را به هم مهربان ساخت و به لطف او برادر شدید.

و او دل ها را به هم نزدیک ساخت و به لطف او برادر شدید.

(ب) ﴿ أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا ﴾ (الحجرات/ ۱۲)

آیا شما دوست دارید که گوشت برادر مرده خود را بخورید؟

آیا یکی از شما دوست دارد که گوشت برادر مرده خود را بخورد؟

(ج) ﴿ أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ ﴾ (الحج/ ۷۰)

آیا ندانستی که خدا آنچه را در آسمان و زمین است می داند؟

آیا خدا بر آنچه در آسمان ها و زمین است واقف است؟

۲- از میان کلمات داده شده مناسب ترین آن ها را انتخاب و آیه را کامل کنید.

(الف) ﴿ فَجَمَعَ السَّحَرَةَ لِمِيقَاتِ يَوْمٍ ... ﴾ (الشعراء/ ۳۸)

الْمَعْلُومِ

مَعْلُومٍ

مَعْلُومٍ

(ب) ﴿ لَا تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا ... ﴾ (الإسراء/ ۲۲)

آخَرُ

آخَرَ

الْآخَرَ

(ج) ﴿ يَا أَيَّتُهَا النَّفْسُ ... إِرْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكَ رَاضِيَةً مَرْضِيَّةً ﴾ (الفجر/ ۲۸-۲۷)

الْمُطْمَئِنِّ

الْمُطْمَئِنَّةُ

مُطْمَئِنَّةٌ